

Το τέλος μιας εποχής σε μια χώρα σε κρίση χωρίς τέλος

**Του Κώστα
Πιλιόκου**

Η El País, ναυαρχίδα του κεντροαριστερού Τύπου, που βγήκε μετά τον θάνατο του Φράνκο και ταυτίστηκε με την ισπανική μεταπολίτευση και την έξοδο της χώρας από ένα πουριτανικό, καταπιεστικό περιθώριο, συρρικνώνεται. Η ισπανική εφημερίδα απέλυσε 129 δημοσιογράφους, το ένα τρίτο του προσωπικού της. Ανάμεσά τους, βετεράνοι δημοσιογράφοι και μάχιμοι της ενημέρωσης. Η υπόθεση της El País, η κρίση στον ισπανικό Τύπο και η γενικότερη οικονομική κρίση στην Ισπανία δημιουργούν μια αίσθηση déjà vu.

Τον βίαιο μετασχηματισμό που βιώνουν τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης με την καταστροφή χιλιάδων θέσεων εργασίας, τις δικαστικές διώξεις δημοσιογράφων επειδή απλώς κάνουν τη δουλειά τους, τις απειλές κάθε φορά που είσαι εκτός γραμμής και το ψαλίδι στα αντισυμβατικά κείμενα, ζουν περίπου και τα ισπανικά ΜΜΕ. Τουλάχιστον εκεί δεν έχουν φτάσει ακόμη στο σημείο να συλλαμβάνουν τους ανεπιθύμητους. Ως προς τις απολύσεις όμως η κρίση είναι ανάλογη ή και χειρότερη.

Μετά την κουβέντα με ισπανούς συναδέλφους, έκανα μια αναζήτηση σε πολλές ισπανικές, βρετανικές, γαλλικές και ιταλικές ιστοσελίδες, απλώς για να επιβεβαιώσω μια υποψία μου. Η υπόθεση της δίωξης του Hot Doc και του Κώστα Βαξεβάνη έπαιξε στα ισπανικά μέσα περισσότερο από οπουδήποτε αλλού. Η El País ήταν η εφημερίδα που έκανε μεγάλα αφιερώματα στην υπόθεση της λίστας Λαγκάρντ και από τις πρώτες που επανέφερε το θέμα της έφεσης της εισαγγελίας κατά της πρωτόδικης αθωωτικής απόφασης. Έδινε την αίσθηση της

υπέρτατης αλληλεγγύης μεταξύ συναδέλφων που βάλλονται από την ίδια κρίση, που νιώθουν τον ίδιο φόβο για το τι θα πουν και πώς θα το πουν, που έχουν μόνιμα τη δαμόκλειο σπάθη της ανεργίας πάνω από το κεφάλι τους.

«Ο ισπανικός Τύπος ζει τη μεγαλύτερη κρίση στην ιστορία του», θα πει στο Hot Doc η πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ενώσεων Ισπανών Δημοσιογράφων (FEPA), Έλσα Γκονσάλεθ.

Σε μια κατάσταση που θυμίζει πολύ την Ελλάδα, «από την έναρξη της κρίσης έχουν χαθεί 9.000 θέσεις εργασίας και

**ΜΑΝΟΛΟ
ΓΚΟΝΣΑΛΕΘ**
εκπρόσωπος
των εργαζομένων
της El País

ΕΝΡΙΚ ΓΚΟΝΣΑΛΕΘ
γνωστός
δημοσιογράφος
ο οποίος παραιτήθηκε
από την El País

ΡΑΦΑ ΠΑΝΑΔΕΡΟ
ρεπόρτερ του σταθμού
Cadena Ser

**ΕΛΣΑ
ΓΚΟΝΣΑΛΕΘ**
πρόεδρος της
Ομοσπονδίας
Ενώσεων Ισπανών
Δημοσιογράφων

ALIMENTOS EMPUJAN SUBA DE PRECIOS

Inflación. Representan 60% del aumento. Sin un subsidio, Aconcip incrementaría 10%

Los precios de los alimentos en Argentina han subido un 60% en los últimos meses, lo que ha llevado a la inflación a niveles récord. Sin un subsidio, el aumento podría llegar al 10%.

A un mes de Pamela sólo resta una pista

Esta semana se espera el anuncio de la pista de Pamela.

En las próximas días, se espera el anuncio de la pista de Pamela. Esta semana se espera el anuncio de la pista de Pamela.

El primer candidato negro

Este es el primer candidato negro a la presidencia de Argentina.

EL PAÍS

EL PERIÓDICO GLOBAL EN ESPAÑOL

Berlin exige más disciplina fiscal para ampliar el fondo de rescate

EL PAÍS

EL PERIÓDICO GLOBAL EN ESPAÑOL

EL PAÍS SEMANAL

EL MAGO DEL CEREBRO. Acciones de inteligencia y la economía. LUANDA: LA CARA Y LA CRUZ DE ÁFRICA

ESPECIAL CASA BLANCA. El cambio de Gobierno reactiva al electorado socialista

FELIPE GONZÁLEZ. Ex presidente del Gobierno

"Tive"

volaba a la cúpula si hice lo correcto"

EL PAÍS

EL PERIÓDICO GLOBAL EN ESPAÑOL

La hora de salvar el planeta

289 formas de crear adicción

"La guerra no acaba nunca"

"¿Qué enfermedad es esa que no re Maragall explica en un artículo que padecerá sin"

EL JEFE DE INTERROGATORIOS DE GUANTANAMO

"No estoy aquí para nadie, sino para sac"

EL PAÍS entra en la polémica cárcel

Los presos son interrogados a diar

Aguirre irrita al Rey p

al que nide su

EL PAÍS

EL PERIÓDICO GLOBAL EN ESPAÑOL

CULTURA

REVISTA LABORDO

Elas levan los pantalones

Elas levan los pantalones

MÁS AVISA QUE EL PLAN SOBERANISTA IRÁ ADELANTE Pese a las "MAQUINACIONES" DE BAI

La campaña catalana acaba en el fang

La vicepresidenta alienta la sospecha contra el líder de CDC y avala el informe

de la policía intentaron asumir el 'caso Palau' en plena precampa

El recuento d

las entradas a

Madrid Arena

apunta a que

alors se dupli

Indultados por

segunda vez

entre 'monos'

que torturaron

La UE fracasa en su intento de aprobar un nuevo presupuesto

La negativa de Reino Unido obliga a postergar la negociación

έχουν κλείσει 70 μέσα ενημέρωσης. Η φετινή ήταν η χειρότερη χρονιά και τα στοιχεία μας δείχνουν ότι η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί και το 2013. Η διαφήμιση έχει καταβαραθωθεί, καταλήγει η κ. Γκονσάλεθ.

Καταγγέλλουν υποβάθμιση της Δημοσιογραφίας

Η ισπανική εφημερίδα απέλυσε το ένα τρίτο του προσωπικού της. Όπως λέει η συντάκτρια τη El País, Μαρία Αντόνια Σάντσεθ, «αυτό που είδαμε αποτελεί πιλότο και για τα υπόλοιπα μέσα»

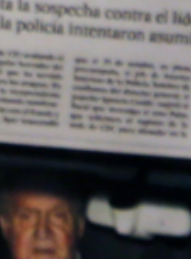
ΜΑΡΟΥΧΑ ΤΟΡΕΣ
ρεπόρτερ και
χρονογράφος
στην El País

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΝΙΑ
ΣΑΝΤΣΕΘ,
συντάκτρια
της El País

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΝΙΑ
ΣΑΝΤΣΕΘ,
συντάκτρια
της El País

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΝΙΑ
ΣΑΝΤΣΕΘ,
συντάκτρια
της El País

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΟΝΙΑ
ΣΑΝΤΣΕΘ,
συντάκτρια
της El País

Όλοι οι δημοσιογράφοι προειδοποιούν ότι αυτή η κατάσταση, που πάει από το κακό στο χειρότερο, απαξιώνει τη Δημοσιογραφία και εντέλει τη Δημοκρατία

ενημέρωσης στη χώρα. Η ειρωνεία είναι ότι η El País ως εφημερίδα συνεχίζει να ασκεί κριτική στη δεξιά κυβέρνηση, εκμεταλλεύτηκε όμως τους νόμους της, όπως αυτόν της εργασιακής μεταρρύθμισης. Ό,τι μας συμφέρει δηλαδή...». Η μαζική απόλυση των 129 έγινε με βάση τον νόμο Ραχόι για τα εργασιακά. Η El País είναι χαρακτηριστική περίπτωση υποβάθμισης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, επισημαίνουν σχεδόν όλοι οι συντάκτες που μίλησαν στο Hot Doc.

Σε ένα άρθρο του καταπέλτη, πριν από λίγο καιρό, αμέσως μετά την παραίτησή του από την El País, ο Ενρίκ Γκονσάλεθ, από τα μεγάλα ονόματα της ισπανικής δημοσιογραφίας, κατήγγειλε «τη διοίκηση της εφημερίδας που κολυμπά στο χρήμα» (χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του ομίλου, δημοσιογράφος και πρώτος διευθυντής της El País, Χουάν Λουίς Σεμπριάν, είχε πέρυσι απολαβεί 13 εκατομμυρίων ευρώ) και σκιαγραφεί την παρακμή του παραδοσιακού Τύπου. «Το να υπερασπίζεσαι το Σοσιαλιστικό Κόμμα (με το οποίο παραδοσιακά είναι ταυτισμένη η El País) σημαίνει ότι

υπερασπίζεσαι το κόμμα που σου δίνει τα δικαιώματα να χρησιμοποιήσεις τις συχνότητες για τα κανάλια σου. Οι σελίδες των καλλιτεχνικών ειδήσεων ήταν ένας κατάλογος με τα καλλιτεχνικά γεγονότα και προϊόντα του ομίλου της El País. Οι απολύσεις και η συρρίκνωση είναι το αποτέλεσμα αυτού του δρόμου που ακολουθούν τα ΜΜΕ», θα πει ο Γκονσάλεθ λίγο μετά, σε συνέντευξή του στην ιστοσελίδα Vozropulí.

Καθόλου τυχαία, τα λόγια του Γκονσάλεθ δημιουργούν συνειρμούς με το ελληνικό μιντιακό κατεστημένο των κατασκευαστών-εφοπλιστών-καναλαρχών-εκδοτών, που παίζει τα ρέστα του για να κρατηθεί στη ζωή.

Η ώρα της αυτοκριτικής

Αυτό για το οποίο κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου όμως όλοι οι δημοσιογράφοι είναι ότι αυτή η κατάσταση, που πάει από το κακό στο χειρότερο, απαξιώνει τη Δημοσιογραφία και εντέλει τη Δημοκρατία. Επίσης συμβαίνει και κάτι άλλο ενδιαφέρον. Ότι σήμερα οι ισπανοί δημοσιογράφοι μιλάνε πολύ περισσότερο και ασκούν πολύ πιο σκληρή κριτική για τον ίδιο τους τον κλάδο και τους εαυτούς τους. Η κρίση δείχνει να σπάει μια ιδιότυπη ομερτά, ανάλογη με την ομερτά της συνενοχής την οποία γνωρίζουμε καλά στην Ελλάδα (ελάχιστοι δημοσιογράφοι τολμούσαν παλιότερα να πιάσουν στο στόμα τους δημόσια τον Μπόμπολα ή τον Αλαφούζο), και τολμούν να κάνουν ανοιχτή κριτική και να καταγγείλουν τους εκβιασμούς και την αγοραία άποψη των στελεχών των επιχειρήσεων media για τη δημοσιογραφία. Οι

εργαζόμενοι στην El País αντιστάθηκαν σθεναρά στο πρόγραμμα απολύσεων, και η διοίκηση άρχισε τις απειλές ανοιχτά ή με προσωπικές επιστολές.

«Η ποιότητα της πληροφορίας γίνεται όλο και χειρότερη», τονίζει η Έλσα Γκονσάλεθ. «Παρατηρούμε ότι συνεχώς μειώνονται οι προσπάθειες για ερευνητική δημοσιογραφία, μειώνεται ο αριθμός των ανταποκριτών, και αυτοί που μένουν βλέπουν τον μισθό τους να πετοσκοβείται. Μειώνεται έτσι ο έλεγχος στην πολιτική ζωή, και ο δημοσιογράφος χάνει το βάρος που είχε κάποτε στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης».

«Δεν σε μετράνε πια γι' αυτό που αξίζεις, αλλά γι' αυτό που κοστίζεις», λέει ο Ραμόν Λόμπο, βραβευμένος δημοσιογράφος που έχει καλύψει πάνω από είκοσι πολέμους και είναι μεταξύ των απολυμένων. «Φαντάσου ότι απέλυσαν βετεράνους, ανθρώπους με πηγές και εμπειρία. Απέλυσαν τον καλύτερο δικαστικό ρεπόρτερ και τον άνθρωπο που έφερε το τελευταίο αποκλειστικό στην εφημερίδα. Αντικαθιστούν τους έμπειρους με παιδιά, γιατί είναι φθηνότερα και δεν εκφράζουν άποψη. Δεν θέλουν άποψη. Μετατραπήκαμε και με δική μας ευθύνη σε διεκπεραιωτές, χαμένοι σε έναν καταρράκτη από tweets, όπου κανένας δεν διασταυρώνει και κανένας δεν σκέφτεται», συνεχίζει ο Ραμόν.

«Μην πάτε μακριά», συμπληρώνει ο Μανόλο Γκονζάλεθ, εκπρόσωπος των εργαζομένων της El País. «Δείτε τι γίνεται με την κρίση και τα μεγάλα θέματα. Τα αποκλειστικά και τις σημαντικές πληροφορίες οι πολιτικοί τα δίνουν στους δικούς τους και στον ξένο Τύπο» (όπως περίπου και στην Ελλάδα). «Περισσότερα μαθαίνει κανείς για την κρίση στην Ισπανία από τον γερμανικό Τύπο παρά από τον ισπανικό. Αν αυτό δεν είναι λογοκρισία, τι είναι; Αλλά είναι φυσικό. Ο σκύλος δεν δαγκώνει σκύλο, όπως λέμε εδώ στην Ισπανία».

«Απλώς δεν τους ενδιαφέρει πια το αποκλειστικό», θα μου πει η Μαρούχα στην πρόσφατη επίσκεψή της. «Οι δημοσιογράφοι αντικαταστάθηκαν από τεχνοκράτες. Φαντάσου ότι εγώ πήγα μόνη μου με δικά μου έξοδα και έμεινα

«Χανόμαστε γιατί δεν απαντάμε στην ανάγκη των πολιτών»

Του Ραμόν Λόμπο*

δύο χρόνια στη Βηρυτό και με χρησιμοποίησαν ελάχιστα. Φταίμε κι εμείς φυσικά. Γίνονται συνεντεύξεις Τύπου και οι πολιτικοί δεν δέχονται ερωτήσεις. Και αν δεχτούν κάποια ερώτηση, δεν δέχονται διευκρινιστικές ερωτήσεις».

«Αυτή η επίθεση που δέχεται το επάγγελμά μας έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ποιότητα της δουλειάς και την αξιοπιστία μας», λέει ο Ράφα Παναδέρο, ρεπόρτερ του σταθμού Cadena Ser, που ανήκει στον όμιλο Prisa που εκδίδει την El País. «Δεν μπορώ να πω ότι έχω δει άμεση λογοκρισία, αλλά ο φόβος για την απώλεια της δουλειάς, τη στιγμή που 9.000 δημοσιογράφοι είναι άνεργοι έξω από την πόρτα να περιμένουν, προκαλεί μια αυτολογοκρισία. Και πλέον είναι πολύ έντονη. Για παράδειγμα, υπάρχει μεγάλη προσοχή –το έχω δει και το ξέρω– όταν μιλάς για θέματα που αφορούν τράπεζες». «Ειδικά μάλιστα όταν γράφεις για μία τράπεζα με την οποία η επιχείρηση που δουλεύεις διαπραγματεύεται δάνειο, τότε τι ρεπορτάζ να κάνεις», καταλήγει ο Μανόλο.

Η El País έκλεισε έναν ιστορικό κύκλο, που σηματοδοτεί και το κλείσιμο ενός κύκλου για τη δημοσιογραφία στην Ισπανία με σοβαρές επιπτώσεις στην ενημέρωση. Η εφημερίδα είναι σημείο αναφοράς για τον ισπανόφωνο Τύπο παγκοσμίως και έχει ένα εν δυνάμει κοινό 500 εκατομμυρίων ισπανόφωνων αναγνωστών. Στην Ελλάδα ζούμε ήδη εδώ και τρία χρόνια αυτή τη βίαιη αναδιάρθρωση του χώρου, και κάποιες εκδοτικές ή ιντερνετικές ανεξάρτητες προσπάθειες που έχουν ξεπηδήσει έχουν κατορθώσει να φέρουν στην πρώτη γραμμή και πάλι το ρεπορτάζ, αφήνοντας τη δημοσιογραφία των αργομισθιών και των δελτίων Τύπου σε κατάσταση πανικού.

Το ίδιο έχει αρχίσει να γίνεται και στην Ισπανία, με ανεξάρτητες ιστοσελίδες που κάνουν θραύση, όπως το Mongolia, το Jot Downs και άλλες.

Το γεγονός αυτό επαληθεύει την άποψη του Ραμόν, ότι αυτό που ζούμε δεν είναι κρίση της Δημοσιογραφίας και των αξιών της, αλλά των επιχειρήσεων media και τις μπιζνας της αρπαχτής. **HD**

Αυτό που ζούμε δεν είναι κρίση της Δημοσιογραφίας και των αξιών της. Είναι κρίση της βιομηχανίας των media. Οι επικεφαλής των επιχειρήσεων άλλαξαν προτεραιότητες και έβαλαν τα κέρδη πάνω από τις ειδήσεις. Κέρδισαν χρήματα, αλλά έχασαν αναγνώστες και τηλεθεατές.

Για να αυξήσουν τα κέρδη, περιόρισαν τα έξοδα, απέλυσαν βετεράνους δημοσιογράφους και σταμάτησαν να στέλνουν αποστολές εκεί που υπάρχουν γεγονότα. Ο στόχος τους δεν είναι πια να μεταδώσουν και να κατανοήσουν αυτό που συμβαίνει, αλλά να περικόψουν, να κερδίσουν και να γίνουν εκατομμυριούχοι. Οι πρωτογενείς ειδήσεις αντικαταστάθηκαν από ειδήσεις κοινής λήψης, ένα μαζικό copy/paste που πλημμυρίζει το χαρτί, τις ιστοσελίδες, τα ραδιόφωνα και τις τηλεοράσεις. Είναι η δικτατορία της μετριότητας και του φόβου. Πρόκειται για μια δημοσιογραφία περιττή, που συσκευάζει δηλώσεις πολιτικών, επιχειρηματιών, τραπεζιτών κτλ. Ελάχιστοι δημοσιογράφοι καταγγέλλουν και οι περισσότεροι σιωπούν.

Ανήκουμε πλέον στην ίδια κατηγορία με αυτούς που προκάλεσαν την οικονομική κρίση: Κερδοσκόποι, κλέφτες, διεφθαρμένοι. Και όντως είμαστε, γιατί απομακρυνθήκαμε από την ουσία του επαγγέλματος: Να καταγγέλλουμε, να αποκαλύπτουμε, να πληροφορούμε, να καλλιεργούμε την κριτική ικανότητα των πολιτών. Βολευτήκαμε στην αγκαλιά της εξουσίας και ξεχάσαμε τη

γλώσσα του δρόμου. Ο κόσμος δεν μας σέβεται πια, μας βλέπει ως μέρος του προβλήματος.

Η πτώση των πωλήσεων των εφημερίδων δεν οφείλεται μόνο στην οικονομική κρίση, την καταβαράθρωση της διαφήμισης και την στροφή των αναγνωστών στο ίντερνετ. Η κρίση της βιομηχανίας των media οφείλεται στην ανικανότητά της να απαντήσει στις ανάγκες των αναγνωστών. Χωρίς μια δημοσιογραφία που να ασχολείται με πραγματικά προβλήματα και να καταγγέλλει, είναι αδύνατο να συνεχίσουμε να πληρωνόμαστε για τη δουλειά μας.

Είμαι σίγουρος όμως ότι αυτή η δημοσιογραφία δεν έχει πεθάνει και, παρά τις δυσκολίες, ασκείται ακόμη στην Ισπανία, στην Ελλάδα, στη Λατινική Αμερική και αλλού. Η Δημοσιογραφία χρειάζεται περιεχόμενο, υπομονή, ιεράρχηση και πάνω απ' όλα δημοσιογράφους. Πάντα θα υπάρχουν αναγνώστες που θα θέλουν να διαβάσουν ένα έξυπνο κείμενο, ένα μεγάλο ρεπορτάζ, μια ανάλυση, μια είδηση αληθινή χωρίς προκαταλήψεις. Πάντα θα υπάρχουν ρεπόρτερ που θα καταγράφουν αυτό που συμβαίνει. Έτσι ήταν από την εποχή του Ηρόδοτου κι έτσι θα συνεχιστεί. **HD**

*Ο Ραμόν Λόμπο είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας. Ήταν επί δύο δεκαετίες και μέχρι πρόσφατα πολεμικός ανταποκριτής στην El País..